

Hier is daarom wel allermint te zoeken een volgen van zeer dwalende, onde meeningen. Doch ook bij een m.i. hoogst organische inspiratie, als waar de H. S. streng logisch betoog en redeneringen geeft als zeer dikwijls bij Paulus, is zooiets in haar bladen in het geheel niet te zoeken. Waar zou dan haar betrouwbaarheid blijven?

De Zoon Gods, — en immers Zijn Woord is het wat de Schrift behest, — is dan niet meer ten volle zooals Hij zich noemt: „Ik ben het Licht der wereld”. En dan terstond daarop: die Mij volgt, zal in de duisternis niet wandelen, maar zal het licht des levens hebben”. Joh. 8:12. Het zal noodig zijn, dit dan aan te nemen met belangrijke beperkingen! Dit Licht Gods, dat, naar ik meende, absoluut is, houdt Zijn stralen naar sommige zijden in, laat naar sommige zijden ons armen en blinden in den steek, geeft ons, die Gods kinderen mogen zijn, in vele opzichten aan de duisternis van de wereld over! Wij zijn, naar een zekere zijde des levens, eigenlijk niet in Christus, en Christus eigen, Zijn lichaam, voor een groot gedeelte in elk geval moede zeilen op eigen kompas!

Echter neen. De Heere stelt zich nederbuigende, wel als 't ware afhankelijk van de onder menschen heerschevende vormen van denken en voorstellen, opdat Zijn openbaring werkelijk tot het algemeen menschelijk bewustzijn kunne komen, maar niet van hun dwalende, misleidende gedachten, om deze nog Goddelijk te bevestigen, en zoo, mede door Zijn bijzondere openbaring, die tot redding gegeven is, de duisternis nog dikker te maken. Doch neen, het karakter van duisternis is alleen eigen aan alle ongeloofige, en half-geloofige welschap, tot hoe hooge vlucht zij in uiterlijk opzicht moge komen.

Maar Gods Woord is wetenschap, in den meest vollen zin des woords, naar Zijn wezenlijken, door Gods Geest bedoelden inhoud; maar naar Zijn vorm is het niet wat men „wetenschappelijk” noemt. De Schrift spreekt immer de taal van het volk, opdat zij verstaanbaar zou zijn voor den eenvoudigen, en toch ook voor den hoogst stijgenden geest, opdat zij in waarheid zij „het boek voor de menscheit”.

Het is daarom wel zeker, dat de uitdrukking „de wateren onder de aarde” naar den vorm op één lijn staat met Jozua 10:12, 13. Ik neem dus de woorden geheel eigenlijk, en acht ze overeen te komen met de plechtige woorden in Gen. 7:11: In het zeshonderdste jaar des levens van Noach, in de tweede maand, op den zeventienden der maand, op dezen zelfden dag, zijn alle fonteynen des grooten afgronds opengebroken, en de sluizen des hemels geopend.

Opmerkelijk is zelfs, dat de bron der wateren, die over de aarde kwamen, gesteld wordt in de diepte, genoemd: „de groote afgrond”. Dat is dus voor de Schrift het groote water-reservoir.

En nu kan men van deze wateren niet zeggen, dat ze onder de aarde zijn, deze in haar geheel genomen. Maar men kan wel zeggen, dat zij voor ieder mensch onder de aarde zijn, die hij betreedt en bewoont. Zoo kwamen dus in Noachs tijd de wateren van boven én beneden; neen zelfs in de eerste plaats van beneden.

Maar, zal iemand zeggen, wat is daar voor levend wezen, dat men zou kunnen afbeelden? Ik zeg: wie zal daarop antwoorden? Wie heeft daar gezien? Wel men ik, dat niet alleen in wateraderen aan de aardoppervlakte, maar ook in grotere diepten wel visschen ontdekt zijn. Zoo heeft men in de Sahara wel zulk een ontdekking gedaan, en wel van zulke visschen als ook elders in rivieren in Afrika wel voorkomen, waaruit men dan zijn conclusies trok betreffende den vroegeren vermoedelyken vorm van dat woestijngebied. Doch ook in groote diepte heeft men wel visschen ontdekt, die echter wat verschillen van de op de aarde bekende.

Doch ook afgedacht van dat alles, kunnen de wateren der zeeën en oceanen niet met het water in het hart der aarde in verband staan? Zijn er niet plaatsen in den oceaan waar men geen grond kan peilen? Geeft dat niet althans de mogelijkheid aan van een hier bestaande, voor ons natuurlijk verborgen, eenheid met die diepste fonteynen der wateren? En indien dit niet te stout gedacht is, wat belet dan nog om te denken, dat het in de diepte der oceanen bestaande dierlijke leven zich zelfs ook uitstrekt tot in de diepste kolken der aarde. Ps. 18:16?

Bij het licht hiervan geven plaatsen als Ps. 136:6: die de aarde op het water uitgespannen heeft, en 24:2: Hij heeft ze (de wereld) gegrond op de zeeën, en heeft ze gevestigd op de rivieren, te denken. In Ps. 136:6 en 24:2 wordt voor „op” dezelfde praepositie gebruikt; die ook kan vertaald worden: over, overheen. Deze plaatsen geven blijkbaar aan, dat de aardkorst rust op, als 't ware, uitgespannen is over wateren, of: over wateren heen, die aanwezig zijn in diepe kolken, zeeën en diep verborgen rivieren.

Ook weten wij, dat in het ingewand der aarde zich vuur bevindt, hetgeen een eenigszins ondenkbare combinatie schijnt te geven. Doch, wat weten wij van hetgeen in het hart der aarde is, en kan zijn, en hoe en in welke verhouding tot elkander de elementen daar bestaan?

Het gaat in Ex. 20:4. Deut. 5:8 over drie ter-

reinen, vanwaar de Israëliet geen gelijkenis mocht nemen om zich daarvoor te buigen. Nu schijnt die laatste toevoeging „in de wateren onder de aarde” toch wat gezocht. Immers, er mogen levende wezens of organismen zijn, wie wéét daar van? Maar toch, wij hebben gezien, er is reden om aan te nemen, dat er hier wel zijn.

En ook dit. De machtige geest van het pluralisme (het tegendeel van het monisme), heersche in alle polytheïsme, animisme enz. kent geen bepaling. Geen éénheid is hier, alleen een eindeloze veelheid van beginselen, en hiermede in den grond van goden.

In de door ons besproken Goddelijke driedeeling nu, wordt niets uitgesloten. Er wordt geen ruimte gelaten. Er wordt van de schier onverbetterlijk afgodische neiging van Israël alle opening tot althans éénige afgodery finaal afgesneden. Niets, vanwaar ook gehaald, mócht vereerd. Uitsluitend den Heere kwam dit toe.

Maar, zal men zeggen, die uitsluiting is toch niet zoo volkomen. Immers, de wateren langs de landen worden niet genoemd, en daar zijn zeer zeker, ten minste voor het vermoeden der menschen, vrij wat meer organische wezens.

Mij dunkt, dit is verkeerd gezegd. In de tweede plaats toch wordt genoemd „hetgeen onder op de aarde is”.

Onder op de aarde, n.l. onder den hemel, is ten eerste het droge (het land) en in de tweede plaats water: rivieren, en ook de zeeën en oceanen, die (uitgenomen de gedeelten, die niet te peilen zijn), voor den mensch met gewone voorstelling, ter dege „op” de aarde zijn, en niet anders.

En zoo wordt Goddelijk hier de gansche aarde, ja het gansche heelal omvat. Niets van hetgeen in den hemel is, die ieder boven zich ziet en heeft, noch van hetgeen op de aarde, noch zelfs van hetgeen in de wateren onder de aarde is of men mocht meenen daar te zijn, mocht gediend. (Denk aan hetgeen men wel in de onderwereld, of tartarus zich dacht!)

Niets, niets van het gansche geschapene, niets van wat tot dat gansche gebied behoort, of men mocht meenen daar ergens ook te vinden te zijn, mocht voorwerp van aanbidding zijn, alleen, en uitsluitend de Heere God.

En hoe noodig voor den Israëliet een zoo scherp gesteld verbod was, toont wel de geschiedenis van eeuwen van vallen en weer opstaan en herhaalde oordeelen Gods, in de eerste plaats wegens afgodery, tot Israël eindelijk, eindelijk het ging verstaan, en zich daar kon plaatsen, dat er één ééniq God is, en slechts één zijn, n.l. de God Israëls.

A. M. DIERMANSE.

Wanneer wij bij dit stuk geen materiële opmerkingen maken, beteekent dit allermint, dat wij zulke opmerkingen niet hebben. Wij willen echter Ds Diermanse het vrije woord geven.

Redaktie.

## UIT DE BUITENLANDSCHE KERKEN.

### Pers-stemmen.

#### Prof. Dr H. E. Dosker herdacht.

Zooals wij beloofd hebben, geven wij thans het artikel, waarin „De Hope” Prof. Dosker herdacht.

Zooals we verleden week meldten, Dr Henry E. Dosker overleed te Louisville, Ky. op Donderdagmorgen den 23sten December.

Dr Dosker is een onvergetelijk leider geweest in onze Gereformeerde Kerk. Ook tijdens zijn professoraat te Louisville, waaraan hij 24 jaren van zijn rijk en nuttig leven heeft besteed, bleef hij toch met hart en ziel de Kerk der Gereformeerde Vaders binninnen. Zijn zomervacaties bracht hij geregeld door in Michigan, zodat hij gestadig in contact bleef met onze Kerk en in vele gemeenten bij gelegenheid optrad om het Woord te bedienen.

Zooals Dr J. van der Meulen in zijne welsprekende rede zei bij de begrafenisdiensten te Grand Rapids, Mich., Dr Dosker was een der dienstknechten, wien de Heere vijf talenten had toevertrouwd en die met al die talenten gewoekerd heeft en ten zegen is geweest in den wijngaard zijns Heeren.

Dr Dosker was een zeer welsprekend en bezielend redenaar op den kansel. Hoe boeiend wist hij voor de gemeente het Woord Gods te ontvouwen. Zijn onderwerp was Jezus Christus en dien gekruist. Hij was bezield in zijn overtuiging omtrent de waarheden van Gods geïnspireerd Woord. Niimmer was hij dor of droog in zijn betoog. Hij sprak niet alleen tot het verstand, maar ook tot het hart. Daarbij was hij altijd met ernst en kinderlijken eerbied vervuld als hij de waarheden des evangelies ontvouwde. Dr Dosker had zin voor humor en wist er winst mee te doen in zijn lezingen op den professoralen catheder en in onderlinge gesprekken. Doch op den kansel hield hij die altoos op den achtergrond. Dan scheen hij vervuld te zijn met den ernst die gepast is voor „een sterveling die aan stervelingen” de waarheden van zonde en genade, van schuld en verzoening, van straf en vergeving, van gerechtigheid en heiligheid in Christus Jezus verkondigt. Dit is de buitengewone kracht geweest in zijne evangeliebediening en het geheim dat hij zoo algemeen gewenscht werd het Woord aan de gemeente te ontvouwen.

Drie gemeenten, zoo we ons niet vergissen, heeft hij in onze Kerk bediend, Ebenezer, Eerste Grand Haven en de Derde te Holland, alle in den staat Michigan.

Dr Dosker was ook een geleerde in den volsten zin

des woords. Hij was studikus van top tot teen. Hij was op velerlei terrein een belesen en goed onderrecht vorschier. Toen hij nog predikant was te Holland, gaven zijn geschriften getuigenis van zijn bekwaamheid en geleerdheid, met name op het terrein der Kerk-geschiedenis.

Dr Dosker was niet alleen een kerkhistoricus van den eersten rang maar een onderwijzer zooda er slechts weinigen worden gevonden.

Kerkgeschiedenis is een dor en droog vak, zoo heeft men vaak en niet geheel ten onrechte, beweerd. Niet elk geleerde heeft de bekwaamheid jeugdige studenten te bezielen met liefde en vooringenomenheid voor de geschiedenis der Kerk. Dr Dosker blonk uit als professor in de Kerkhistorie. Nadat hij eenige jaren te Holland in het Seminarie onderwijs had gegeven, had men in de inrichtingen van andere Kerken de aandacht op hem gevestigd. Het gelukte de Theologische School der Presbyteriaansche Kerk te Louisville, Kentucky, hem te bewegen om eene benoeming in die inrichting te aanvaarden, waarin hij een groot deel zijns levens met veel zegen heeft gearbeid.

Dr Dosker heeft ook het lief en leed des levens ondervonden. Zijn eerste en tweede gade zijn beide hem voorgestaan in de eeuwige rust.

Ieder die hem van nabij gekend heeft, weet hoe diep hij die verliezen heeft gevoeld. Hij was een liefhebbend man en vader. Zijne kinderen had hij innig lief. Altijd hoorde men iets uit zijn mond omtrent zijne kinderen en later over zijne kleinkinderen. Hoe dankbaar was hij, dat zijne kinderen den Heere vreezen en ook dienstbaar zijn in de Kerk van Christus.

De Geref. Kerk is aan Dr Dosker zeer veel verschuldigd. De gaven die de Heere hem had geschonken heeft hij goed besteed tijdens zijn dienst in onze Kerk.

Lange jaren heeft hij geregeld voor De Hope en The Leader gearbeid en zijn artikelen waren altijd in keurigen stijl geschreven.

Onder de vele boeken die van tijd tot tijd door hem in het licht werden gebracht, zijn vooral bekend: „De Zondagsschool”, „Het leven van Dr A. C. van Raalte”, „Schetsen der Kerkgeschiedenis”, „De Hollandische Wederdoopers”, „Johan van Oldenbarnevelt, Martelaar of Verrader”.

In denzelfden geest schreef ook „The Leader”. Dit blad meldt nog, dat Dr Dosker zeer hoog waardeerde de prediking en het onderwijs van Dr N. M. Steffens. „Hij zag tegen hem op als tegen een reus in het verstand en een groot apologet”.

Dr Beets wijdt aan hem een breed artikel in „The Banner”. Hij zegt: „Het Gereformeerde Protestantisme in Amerika heeft inderdaad door het verscheiden van Dr Dosker een groot verlies geleden. Maar wij zijn dankbaar, dat hij zoo lang onder ons mocht blijven — een man met een rijken geest, een liefhebbend hart en altijd willig om hartelijk de hand uit te steken naar hen, die Christus lief hadden, ofschoon zij door kerkinuren van hem gescheiden waren”.

### Mohammedaansche Zending in Europa.

Deelden wij een vorig maal iets mee over de Mohammedaansche missie in Amerika, thans kunnen we eenige gegevens verstrekken betreffende Europa, al zijn ze verre van volledig en al zouden we onzen lezers liever een nauwkeurige statistiek voorleggen.

Wij ontleenen het onderstaande aan de „Ref. Schweizer Zeitung”.

Een merkwaardig teeken des tijds is het feit, dat in den laatste tijd de Islam bijna in alle landen der aarde door verenigingen, inlichtingen-bureaux, tijdschriften, tractaten, en onderwijs in Arabisch voor pasbekeerden stelselmatige propaganda voert, al gaat deze bedrijvigheid niet van den rechtmatigen Islam, maar van indische en perzische sekten uit. Zoo heeft de vurig voor de zending ijverende Indiër Mirza Ghulam in Woking in Engeland een moskee gesticht en een succes gehad, dat tot in adellijke kringen reikte; in Berlijn werden in de laatste jaren twee moskeeën gebouwd, in Parijs één met medewerking van de regering. Een gewichtige toekomst is overigens voor de mohammedaansche propaganda in de moderne kultuurwereld bij de bekende zwakheden van den Islam niet te verwachten. In Genève moet er binnenkort een moskee opgericht worden.

Wij zijn het er mee eens, dat dit op zichzelf geen reden tot ongerustheid biedt. Maar wel teekent het het verval van het christendom, dat zulk een zending nog eenigszins voet kan krijgen.

### Kerkelijk Berlijn.

Twee moskeeën op het groot aantal kerken in Berlijn beteekent nog niet heel veel.

De „Reformirte Kirchenzeitung” biedt het volgende overzicht:

Er zijn in Groot-Berlijn niet minder dan 747 kerken, kapellen en andere vergaderplaatsen voor godsdienstige doeleinden. De „Evangelische” Kerk is daarin natuurlijk het sterkst vertegenwoordigd, n.l. met 244, en van de 1198 geestelijken en predikers behooren er 471 tot haar. Bij de 399 personen, die in de publicaties van het Berlijnsch Statistisch Bureau als „geestelijken” der Nieuw-apostolischen aangegeven staan, zal het voor het grootste gedeelte wel om „leeken” predikers gaan. Desgelijks bij de 56 der Baptisten en de 19 der Adventisten. De Roomschen beschikken over 55 kerken en 187 geestelijken, terwijl de Joden 13 synagogen met 15 rabbijnen hebben. Behalve de Evangelischen, Roomschen en Joden hebben in Berlijn nog de volgende richtingen hun aanhangers: Nieuw-apostolischen (13046 leden), Katholiek-Apostolischen (6799), Baptisten (6660), Evangelisch-Lutherischen (5918), Methodisten (1197), Adventisten (1959).